

Staatsexamen VWO

2019

tijdvak 1
maandag 6 mei
09.00 – 10.00 uur

Maatschappijleer

College-examen schriftelijk

Voor dit examen zijn maximaal 30 punten te behalen; het examen bestaat uit 30 meerkeuze vragen.

Geef het antwoord op meerkeuzevragen in duidelijke hoofdletters.

Tekst 1

Waarom zijn er verschillen typen verzorgingsstaten?

1
2 De rol van de staat varieerde in de 19^e eeuw tussen landen. Het maakte
3 vooral een groot verschil of de middenklasse wel of geen onderdeel was van
4 de politieke coalitie vóór de verzorgingsstaat. Indien de middenklasse dit niet
5 was, ontstond een liberale, uitgekledde verzorgingsstaat die bovenal een
6 laatste vangnet bood en waar verzekering via de markt dominant was.
7 Indien de (agrarische) middenklasse en de arbeidersmiddenklasse de handen
8 ineen sloegen, ontstond de meest royale en herverdelende verzorgingsstaat.
9 En indien de verzorgingsstaat werd opgebouwd met steun van de
10 christendemocraten – die vanwege hun religieuze wortels door klassen heen
11 gaan –, ontstond een verzorgingsstaat die erg royaal is.
12 Recente data laten zien dat, ondanks alle sociaaleconomische veranderingen
13 die hebben plaatsgevonden en ondanks de hervormingen van
14 verzorgingsstaten, deze drie typen verzorgingsstaten nog altijd duidelijk
15 herkenbaar zijn.

16 Wat doet een verzorgingsstaat eigenlijk?

17 Het korte antwoord hierop zal iemand als Halbe Zijlstra mogelijk niet bevallen;
18 de verzorgingsstaat doet namelijk heel veel. Toch is het lastig om de precieze
19 invloed van de verzorgingsstaat op, bijvoorbeeld, armoede of ongelijkheid vast
20 te stellen. Maar het is duidelijk dat de verzorgingsstaat burgers beschermt
21 tegen zowel “oude” sociale risico’s (ouderdom, ziekte en werkloosheid
22 bijvoorbeeld) als “nieuwe” sociale risico’s (zoals de combinatie van arbeid en
23 zorg).

24 Opvallend is dat de dekking van sociale risico’s in veel gevallen niet is
25 verslechterd in de afgelopen jaren, maar juist is verbeterd. Hoewel de hoogte
26 van bijvoorbeeld uitkeringen in veel gevallen wel gedaald is, hebben meer
27 groepen burgers er recht op. Naast het dekken van sociale risico’s helpen
28 verzorgingsstaten ook bij het verminderen van armoede en ongelijkheid. De
29 verschillende typen verzorgingsstaten verschillen hier wel sterk in.

30 Waarom moeten we de verzorgingsstaat hervormen? En waarom is dat zo
31 lastig?

32 Verzorgingsstaten moeten ten eerste hervormd worden omdat geen enkele
33 verzorgingsstaat sociale risico’s volledig dekt, armoede volledig voorkomt, en
34 ongelijkheid blijft reduceren. Ten tweede moeten verzorgingsstaten hervormd
35 worden vanwege de sociaaleconomische en demografische veranderingen
36 die “vragen” om aanpassing.

37 Hervormingen doorvoeren is, ook al is er een “noodzaak”, echter enorm lastig.
38 Zo zijn er sterke institutionele krachten, zoals vakbonden, die hervorming
39 tegenwerken, omdat de status quo van de verzorgingsstaat in hun voordeel is.
40 Hervormen van de verzorgingsstaat is doorgaans een electoraal riskant
41 project omdat kiezers er niet op zitten te wachten. Vooral
42 sociaaldemocratische, socialistische en christendemocratische partijen
43 kunnen stemmen verliezen als zij toch hervormen. De meeste regeringen
44 nemen dit risico niet, behalve wanneer hun politieke positie en/of de
45 economische situatie dusdanig slecht is dat ze toch al verwachten op basis

- 46 daarvan de verkiezingen te verliezen (denk aan slechte peilingen, oplopende
47 werkloosheid, teruglopende economische groei).
48 (Noot: Halbe Zijlstra was VVD minister in 2018)

1p 1 In de eerste alinea van tekst 1 wordt gesteld dat in landen met een liberale verzorgingsstaat burgers een laatste vangnet wordt geboden via de markt. Welke landen hebben een liberale verzorgingsstaat?

- A Verenigde Staten en Engeland
- B Noorwegen en Duitsland
- C Nederland en België
- D Finland en Zweden

1p 2 Citaat:

“En indien de verzorgingsstaat werd opgebouwd met steun van de christendemocraten – die vanwege hun religieuze wortels door klassen heen gaan –, ontstond een verzorgingsstaat die erg royaal is.”

Op welk land is het bovenstaande citaat van toepassing?

- A Frankrijk
- B Rusland
- C Nederland
- D VS van Noord-Amerika

1p 3 Verzorgingsstaten helpen bij het verminderen van armoede en ongelijkheid. Bij welk model van de verzorgingsstaat werkt dit het beste?

- A het Nederlandse model
- B het Scandinavische model
- C het continentale model
- D het Angelsaksische model

1p 4 In tekst 1 wordt gesteld dat de verzorgingsstaat moet worden hervormd vanwege sociaaleconomische veranderingen.

Drie stellingen:

I De veranderingen hebben te maken met de toename van het aantal vrouwen op de arbeidsmarkt.

II De veranderingen hebben te maken met de toename van het aantal studenten in het hoger onderwijs.

III De veranderingen hebben te maken met het stijgen van het sterftecijfer.

- A I en II zijn juist.
- B I en III zijn juist.
- C II en III zijn juist.
- D Alle stellingen zijn juist.
- E Alle stellingen zijn onjuist.

- 1p 5 In tekst 1 staat dat de vakbonden tegen de hervormingen van de verzorgingsstaat zijn.
Waarom is dat het geval?
Drie stellingen:
I Vakbonden hebben als doel om de sociale ongelijkheid te verminderen.
II Vakbonden komen daarmee op voor de belangen van de werklozen.
III Vakbonden hopen daarmee het dalende ledenaantal te stoppen.
A I en II zijn juist.
B I en III zijn juist.
C II en III zijn juist.
D Alle stellingen zijn juist.
E Alle stellingen zijn onjuist.
- 1p 6 Waarom is het in Nederland electoraal riskant voor politieke partijen om de verzorgingsstaat te hervormen?
A Dit zou de democratie kunnen ondermijnen.
B Werkgevers willen graag hun verworvenheden behouden.
C Burgers willen de verworven socialezekerheidsrechten niet graag verliezen.
D Hervormingen van de verzorgingsstaat spelen antidemocratische partijen in de kaart.
- 1p 7 Welke politieke partij staat het meest open voor de versobering van de verzorgingsstaat?
A SP
B CDA
C PvdA
D 50Plus
E VVD
F Partij voor de Dieren

Tekst 2

Waarom hoger opgeleiden meer politiek participeren

- 1 Binnen de politicologie wordt opleidingsniveau vaak gezien als een belangrijke
2 voorspeller van politiek gedrag. Zo zouden lager opgeleiden minder politiek
3 participeren dan hoger opgeleiden. Maar over de vraag waarom
4 opleidingsniveau nu eigenlijk een belangrijke voorspeller is van politieke
5 participatie bestaat meer onduidelijkheid. Ten eerste zou je iemands opleiding
6 zélf als belangrijkste oorzaak kunnen zien. Een goede opleiding zou dan tot
7 meer politieke kennis, meer politieke interesse en meer politieke
8 vaardigheden leiden. Mensen met een betere opleiding zullen om deze reden
9 meer politiek participeren. Het zou, ten tweede, echter ook zo kunnen zijn dat
10 de oorzaak niet zozeer in de opleiding zelf gezocht moet worden. Misschien
11 zijn mensen die een hoge opleiding hebben genoten meer geneigd politiek te
12 participeren door hun cognitieve vermogens of de opvoeding die ze gehad
13 hebben. Het is dan niet de opleiding zelf die politieke participatie in de hand

14 werkt, maar het zijn de sociale omstandigheden en de cognitieve vermogens
15 die al aanwezig waren vóórdát iemand aan zijn of haar opleiding begon, die
16 van invloed zijn op de mate van politieke participatie. Welke verklaring is nu
17 het meest waarschijnlijk?

18 In een recent onderzoek vindt de onderzoeker Mikael Persson ondersteuning
19 voor de tweede verklaring. Hij maakt gebruik van een Brits
20 vragenlijstonderzoek, een zogenaamde 'cohortstudie', waarbij mensen die op
21 ongeveer hetzelfde moment geboren zijn (tussen 5 en 11 april 1970) hun
22 leven lang gevolgd worden en één keer in de zoveel jaar worden gevraagd
23 een vragenlijst in te vullen (tijdens hun kindertijd werd de vragenlijst door hun
24 ouders ingevuld). Persson richt zich op een vragenlijst die deze groep heeft
25 ingevuld in 2004 – toen alle respondenten dus 34 waren. In dat jaar is aan alle
26 respondenten gevraagd of ze bij de laatste verkiezingen gestemd hadden, en
27 of ze in het voorgaande jaar een petitie hadden getekend, contact hadden
28 opgenomen met een parlementslid en/of hadden geparticipeerd in een
29 demonstratie. Uit de analyse blijkt dat wanneer je rekening houdt met onder
30 andere de cognitieve vaardigheden van de respondenten in hun jonge jaren,
31 het opleidingsniveau van de ouders, en de mate waarin de respondenten als
32 kinderen deelnamen aan sociale en culturele activiteiten, het effect van
33 opleidingsniveau op politieke participatie geheel verdwijnt.
34 Het is dus niet het opleidingsniveau zelf dat bepaalt in hoeverre iemand
35 politiek participeert; het zijn de cognitieve vermogens en de sociale
36 omstandigheden die aan de opleiding voorafgaan die hierop van invloed zijn.
37 Helaas kan Persson op basis van dit onderzoek niet aantonen welke van deze
38 factoren de doorslag geven. Volgens hem is het vooral de combinatie. Ook
39 weten we op basis van deze studie niet of deze conclusies ook opgaan voor
40 andere landen.

41 Britse beleidsmakers die politieke participatie van burgers willen stimuleren
42 moeten dus niet al hun geld op een beter onderwijssysteem zetten. (Al
43 kunnen er natuurlijk wel genoeg andere redenen zijn om het
44 onderwijssysteem te verbeteren!) Beter kunnen ze ouders stimuleren hun
45 kinderen al jong te laten participeren in allerlei sociale en culturele activiteiten.
46 Maar beleidsmakers kunnen niet alles. De cognitieve vermogens van kinderen
47 zijn niet zo makkelijk te veranderen...

In tekst 2 wordt het maatschappelijke vraagstuk van de politieke participatie aan de orde gesteld.

1p 8 De informatie uit tekst 2 kan gebruikt worden bij de analyse van dit vraagstuk. Welke benaderingswijze is of benaderingswijzen zijn van toepassing?

- A Alleen de politiek-juridische benaderingswijze.
- B Alleen de sociaaleconomische benaderingswijze.
- C Alleen de sociaal-culturele benaderingswijze.
- D Alleen de vergelijkende benaderingswijze.
- E Zowel de politiek-juridische als de sociaal-culturele benaderingswijze.
- F Zowel de sociaaleconomische als de vergelijkende benaderingswijze.

- 1p 9 Wat is de reden dat de Britse beleidsmakers de politieke participatie van burgers willen stimuleren?
- A Daarmee hopen de Britse beleidsmakers de representativiteit van de Britse politici te verhogen.
 - B Dan wordt de mogelijkheid om meer stemrecht te verkrijgen aanzienlijk vergroot.
 - C Dan wordt de kans op het vergroten van de kiesdrempel veilig gesteld.
 - D Daarmee hopen de Britse beleidsmakers de representatie van de Britse politici te verhogen.
- 1p 10 Politieke partijen hebben verschillende functies. Welke functie wordt onvoldoende vervuld volgens tekst 2?
- A participatiefunctie
 - B selectiefunctie
 - C integratiefunctie
 - D articulatiefunctie
 - E allocatiefunctie
 - F communicatiefunctie
- 1p 11 Welke hypothese lag ten grondslag aan het onderzoek van Persson in tekst 2?
- A Opvoeding bepaalt wel, maar intelligentie bepaalt niet de mate van politieke participatie.
 - B Opvoeding en intelligentie bepalen de mate van politieke participatie.
 - C Leeftijd en intelligentie bepalen de mate van politieke participatie.
 - D Opvoeding en leeftijd bepalen de mate van politieke participatie.
- 1p 12 Citaat:
“Het is dus niet het opleidingsniveau zelf dat bepaalt in hoeverre iemand politiek participeert; het zijn de cognitieve vermogens en de sociale omstandigheden die aan de opleiding voorafgaan die hierop van invloed zijn.”
Welke combinatie van begrippen is van toepassing op het bovenstaande citaat?
- A passief en actief kiesrecht
 - B protestparticipatie en intelligentie
 - C nature en nurture
 - D socialisatie en deprivatie
- 1p 13 Twee stellingen:
- I Het parlementaire stelsel is een voorbeeld van een representatieve democratie.
 - II Het presidentieel stelsel is een voorbeeld van representatieve democratie.
- A I is juist en II is onjuist.
 - B II is juist en I is onjuist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

Tekst 3

PvdA maakt draai in discussie over korting uitkering jonggehandicapten

1 De PvdA vindt dat de aangekondigde bezuiniging op de uitkering voor
2 arbeidsongeschiktheid voor jongeren, de Wajong, moet worden geschrapt. De
3 VVD wil dat niet.

4 Voor meer dan honderdduizend mensen met een beperking of handicap, die
5 nog deels kunnen werken, gaat volgend jaar de uitkering omlaag van 75 naar
6 70 procent van het minimumloon. Een maatregel die tijdens de economische
7 crisis is bedacht. De PvdA-fractie denkt er nu echter anders over en wil de
8 bezuiniging tegenhouden.

9 “De mensen in de Wajong zijn een kwetsbare groep waarvan we in 2013
10 hebben gezegd dat ook zij helaas op hun uitkering gekort moeten worden.
11 Maar we zouden ze ook helpen naar echte banen. Dat is niet goed gelukt”,
12 vertelde PvdA-Kamerlid Gijs van Dijk gisteren tegen BNR. “Omdat het zo
13 lastig is passend werk te vinden, moeten we die korting niet doorvoeren.”

Noodzaak

14 Daarmee zet Van Dijk de relatie met de VVD weer op scherp. Zelf zegt hij
15 daarover: “De VVD en PvdA verschillen natuurlijk enorm. We hebben elkaar
16 de afgelopen vier jaar vastgehouden, maar in de komende begroting willen wij
17 twee dingen echt gaan regelen: dat zijn de lerarensalarissen en de
18 koopkrachtontwikkeling. Ook die van arbeidsongeschikten.”

De crisis is voorbij en daarmee ook de noodzaak van deze maatregel

19 Vakbond FNV, ondertekenaar van het sociaal akkoord uit 2013 waarin de
20 korting werd afgesproken, voert al enige tijd actie om de uitkering te laten
21 zoals hij is, met name omdat de banen voor Wajongers er niet zijn gekomen.
22 “Om deze groep nu te straffen terwijl ze willen werken, is onverkoopbaar in
23 een tijd van economische voorspoed”, aldus de vakbond. “De crisis is voorbij
24 en daarmee ook de noodzaak van deze maatregel.”

25 Begin deze maand heeft de SP al een motie ingediend om af te zien van de
26 korting. Doordat de formatiepartijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie tegen
27 stemden, heeft de motie het niet gehaald. De PvdA wil het straks nog een
28 keer proberen. De staatssecretaris van sociale zaken, Jetta Klijnsma, ook
29 PvdA, blijft erbij dat de banen voor arbeids-beperkten er wel zijn. Vanuit de
30 Wajongers zelf is een petitie gestart. Inmiddels hebben meer dan duizend
31 mensen hun handtekening gezet.

32 Volgens initiatiefnemer Rayeed Nasibdar is er veel onrust en stress onder
33 Wajongers: “Vanwege de dreigende korting komen Wajongers vaker bij artsen
34 of GGZ. Uiteindelijk is het geen besparing maar een kostenpost.”

(BNR = Business News Radio)

1p 14 De Wajong is een:

- A sociale voorziening.
- B volksverzekering.
- C werknemersverzekering.
- D vorm van algemene bijstand.

- 1p 15 De PvdA wil de bezuiniging op de Wajong schrappen.
Vanuit welk ideologisch uitgangspunt komt de PvdA tot dit standpunt?
- A Hogere belasting voor de meer vermogenden.
 - B Eerlijke verdeling van macht en kennis.
 - C Individuele eigen verantwoordelijkheid.
 - D Stimuleren van de zelfredzaamheid van jongeren.
 - E Geen van de bovenstaande antwoorden.
- 1p 16 Citaat:
“De VVD en de PvdA verschillen natuurlijk enorm. We hebben elkaar de afgelopen vier jaar vastgehouden.”
Drie mogelijke kenmerkende verschillen tussen de VVD en de PvdA:
- I Over de rol van de overheid in de economie.
 - II Over de geldigheid van de sociale grondrechten.
 - III Over de verdeling van kennis, inkomen en macht.
- A I en II zijn kenmerkende verschillen tussen VVD en PvdA.
 - B I en III zijn kenmerkende verschillen tussen VVD en PvdA.
 - C II en III zijn kenmerkende verschillen tussen VVD en PvdA.
 - D I, II en III zijn kenmerkende verschillen tussen VVD en PvdA.
- 1p 17 Citaat:
“Vakbond FNV, ondertekenaar van het sociaal akkoord uit 2013 waarin de korting werd afgesproken...”
Welke rol van de overheid herken je in dit citaat?
- A wetgever
 - B regelgever
 - C beleidsmaker
 - D overlegpartner
 - E belastinginner
- 1p 18 Het proces van politieke besluitvorming geschiedt in verschillende fasen.
Welke fase herken je in tekst 3?
- A invoer
 - B beleidsvoorbereiding
 - C beleidsbepaling
 - D uitvoer
 - E terugkoppeling

Drie stellingen over tekst 3:

- I Tweede Kamerlid Van Dijk pleit voor nivellering.
 - II Jetta Klijnsma maakt deel uit van de regering.
 - III De FNV komt alleen op voor de belangen van de werknemers, niet voor de belangen van de uitkeringsgerechtigden.
- A Alleen I is juist.
 - B Alleen II is juist.
 - C Alleen III is juist.
 - D Alleen I en II zijn juist.
 - E Alleen II en III zijn juist.

Tekst 4

Dit zeggen de partijen over... criminaliteit.

Criminaliteit is volgens de stemmers een van de belangrijkste thema's tijdens deze Tweede Kamerverkiezingen. Dit zijn de standpunten van een aantal partijen volgens de verkiezingsprogramma's in 2017:

VVD

Investeren: meer geld naar politie, vooral naar wijkagenten.
Relschoppers sneller fouilleren, makkelijker samenscholings- en gebiedsverbod opleggen en meer cameratoezicht toestaan.
Agenten niet langer aanmerken als verdachte in onderzoek naar gebruik geweld.
Voorwaardelijke invrijheidstelling behouden, maar in tijd verkorten.

CDA

Investeren: meer geld naar politie en justitie.
Criminelen steviger straffen: lik op stuk geven.
Preventie: voorkomen dat jongeren op het verkeerde pad terechtkomen.
Voorwaardelijke invrijheidstelling beperken tot maximaal 6 maanden.

D66

Reorganisatie bij politie doorzetten en onderbrengen bij Binnenlandse Zaken.
Aangiftes makkelijker maken.
ICT bij Openbaar Ministerie optimaliseren.

GroenLinks

Meer blauw op straat: administratief werk laten doen door administratieve medewerkers.
Politie als afspiegeling samenleving: meer vrouwen en minderheden.
Levenslang: na 20 jaar kijken of voorwaardelijke invrijheidstelling mogelijk is.

SP

Investeren: meer geld naar politie.
Meer daadkracht: blauw op straat, sneller straffen en straf sneller uitvoeren.
Misdad mag niet lonen: criminelen niet alleen straffen, maar ook 'plukken'.
Gevangenen laten werken: zo zijn ze zinvol voor de samenleving. De opbrengsten gebruiken als vergoeding voor slachtoffers.

- 1p 20 In tekst 4 is een aantal standpunten weggelaten. Een aantal van deze standpunten vind je hieronder terug. Maar er zijn ook standpunten vermeld die juist niet bij de betreffende partij horen.

Welke van de volgende combinaties zijn juist?

I	VVD	Andere prioriteiten bij politie, aanpakken waar mensen last van hebben. Opknappen van wijken om misdaad te voorkomen.
II	D66	Geen minimumstraffen.
III	SP	Meer aandacht en begeleiding voor slachtoffers.
IV	GroenLinks	Meer geld naar politie.
V	CDA	Preventie, voorkomen dat jongeren op het verkeerde pad terechtkomen.

- A** I is juist, II, III, IV en V zijn onjuist.
B I en II zijn juist; III, IV en V zijn onjuist.
C II, III en V zijn juist; I en IV zijn onjuist.
D Alle standpunten zijn juist.
E Alle standpunten zijn onjuist.
- 1p 21 De VVD pleit voor het in tijd bekorten van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Welke gevolgen heeft dat voor de veroordeelde?
- A** Een veroordeelde komt hierdoor later vrij dan nu het geval is.
B Een veroordeelde kan hierdoor niet meer in hoger beroep gaan.
C Een veroordeelde komt hierdoor eerder vrij dan nu het geval is.
D Een veroordeelde kan dan zijn straf eerder afkopen.
- 1p 22 GroenLinks wil dat het de taak van de overheid is om ervoor te zorgen dat er meer vrouwelijke politieagenten komen. Dit standpunt is:
- I links en conservatief.
II rechts en progressief.
III links en progressief.
- A** I is juist; II en III zijn onjuist.
B I en II zijn juist; III is onjuist.
C III is juist; I en II zijn onjuist.
D Alle stellingen zijn juist.
E Alle stellingen zijn onjuist.
- 1p 23 Welke bewering is of welke beweringen zijn op basis van tekst 4 juist?
- I Een linkse politieke partij stelt zich ten opzichte van wetsovertreders harder op dan een rechtse politieke partij.
II Een christelijke politieke partij wil de criminaliteit voorkomen.
- A** I is juist en II is onjuist.
B II is juist en I is onjuist.
C I en II zijn juist.
D I en II zijn onjuist.

Tekst 5

Nederland is niet soft

1 Hardnekkig misverstand: de Nederlandse rechter straft veel te mild. Een
2 Nederlandse rechter kiest er liever voor een beschuldigde - zelfs in het geval
3 van een ernstig zeden- of geweldsmisdrijf - een taakstraf op te leggen dan
4 naar de gevangenis te sturen. Zo heet het in populistische kringen.
5 Uit een nu door minister Sander Dekker (Rechtsbescherming) naar de
6 Tweede Kamer gestuurde evaluatie van de Wet Beperking Oplegging
7 Taakstraffen rijst een ander beeld. Zo 'soft' is de Nederlandse rechter
8 helemaal niet.

Zwaarder straffen

10 Het verwijt dat de rechter zich vaak niets aantrekt van de herhaalde roep
11 vanuit de politiek en de maatschappij om zwaarder te straffen, en snel kiest
12 voor een taakstraf, strookt niet met de realiteit. Dat blijkt uit de evaluatie van
13 het aangepaste beleid voor het opleggen van taakstraffen, verricht door
14 bureau Pro Facto, in opdracht van het ministerie van Justitie en
15 Veiligheid. Sinds de invoering van de Wet Beperking Oplegging Taakstraffen,
16 in 2012, is een trend zichtbaar dat rechters daders veel minder vaak alleen
17 maar een taakstraf opleggen, blijkt uit het onderzoek. Precies zoals de
18 bedoeling was van de wetgever toen in 2012, na aanzwellende kritiek op de
19 taakstraf, de regels werden aangepast.

Kritiek op de taakstraf is er altijd geweest

21 Het gebeurt nog weleens dat rechters zelfs bij ernstige delicten (waarop zes
22 jaar gevangenisstraf staat of meer) besluiten tot een taakstraf in combinatie
23 met een korte, soms maar enkele dagen durende celstraf, maar dat zijn
24 uitzonderingen. Het gaat dan bijvoorbeeld over zware mishandelingen in
25 groepsverband waarbij niet precies is vast te stellen wat het aandeel is
26 geweest van een aangeklaagde.
27 Kritiek op de taakstraf (sinds 1989 in het Wetboek van Strafrecht als straf
28 opgenomen) is er altijd geweest. De straf, qua zwaarte te rangschikken tussen
29 een vrijheidsstraf en een geldboete, was en is onder meer bedoeld om de
30 'humanisering van de strafrechtpleging' te bevorderen en recidive te
31 verminderen. Volgens de onderzoekers van Pro Facto had de wetgever niet
32 voorzien dat het opleggen van taakstraffen botst met het 'rechtsgevoel in een
33 deel van de samenleving'.

34 Na een radio-uitzending van Zembla in 2007, waarin (ten onrechte) werd
35 gesuggereerd dat zelfs moordenaars er met een taakstraf vanaf konden
36 komen, zwol de kritiek op de strafmaatregel nog meer aan. Onder politieke
37 druk werd de wetgeving aangepast waardoor rechters minder ruimte kregen
38 om voor een taak- in plaats van een gevangenisstraf te kiezen.

39
40 Pro Facto onderzocht vonnissen in de drie jaar voor de aanpassing van de
41 wet in 2012 en vonnissen in de drie jaar erna. 'Rechters vonnissen in lijn met
42 de wet', concludeert Ko de Ridder van de Rijksuniversiteit Groningen,
43 betrokken bij de evaluatie. Volgens hem is er geen bewijs dat rechters milder
44 oordelen dan de wetgever voor ogen heeft.

45 Dat vooral rechters wordt aangewreven dat ze te vaak voor een taakstraf
46 kiezen is onterecht, zegt De Ridder. 'In gevallen waarbij een taakstraf van
47 toepassing kan zijn, zijn het Openbaar Ministerie en de rechter het heel vaak
48 eens.' Ook dat rechters, anders dan de geest van de wet, bij recidive soms
49 toch nog een taakstraf opleggen, nuanceert De Ridder: 'We moeten dan echt
50 niet denken aan ernstige delicten, maar aan kleine vergrijpen zoals
51 winkeldiefstal.'

52

53 Volgens de onderzoekers vinden zowel het Openbaar Ministerie als de
54 rechters het verstandig als in bepaalde gevallen ook een taakstraf kan worden
55 opgelegd in combinatie met een voorwaardelijke gevangenisstraf. Dat staat de
56 wet nu niet toe. Minister Sander Dekker komt voor de zomer met een reactie
57 op de evaluatie.

- 1p 24 Welke bewering is of welke beweringen zijn juist?
- I Minister Dekker behoort tot de controlerende macht.
 - II Minister Dekker behoort tot de rechtsprekende macht.
- A** I is juist en II is onjuist.
B II is juist en I is onjuist.
C I en II zijn juist.
D I en II zijn onjuist.
- 1p 25 Kan de wetgever de rechter dwingen om hogere straffen op te leggen?
- A** Ja, als dat in het nationaal belang is.
B Ja, dat behoort tot de controlerende taak van de Tweede Kamer.
C Ja, maar alleen in uitzonderlijke gevallen.
D Nee, de rechters staan boven de wetgever.
E Nee, de rechters mogen zelf de strafmaat bepalen.
- 1p 26 Wat is het doel van een taakstraf?
- I De veroordeelde tot inkeer te laten komen.
 - II De genoegdoening voor het slachtoffer.
 - III De veroordeelde uit de maatschappij te halen.
- A** I is juist; II en III zijn onjuist.
B I en II zijn juist; III is onjuist.
C I en III zijn juist; II is onjuist.
D Alle beweringen zijn juist.
E Alle beweringen zijn onjuist.
- 1p 27 Een taakstraf is een hoofdstraf. Welke andere hoofdstraffen worden in tekst 5 genoemd?
- A** Een onvoorwaardelijke straf en een strafmaatregel.
B Een geldboete en een gevangenisstraf.
C Een onvoorwaardelijke straf en TBS.
D Een celstraf en TBS.

- 1p 28 Waarom kan een taakstraf de kans op recidive meer verkleinen dan een gevangenisstraf?
- A Omdat je bij een taakstraf geen strafblad krijgt.
 - B Omdat je een taakstraf niet hoeft uit te voeren.
 - C Omdat een taakstraf gericht is op resocialisatie en persoonlijkheidsvorming.
 - D Omdat een taakstraf voor onbepaalde tijd geldt.
- 1p 29 In tekst 5 staat dat onder politieke druk de rechters minder ruimte kregen om taakstraffen op te leggen. Welke partijen zullen vooral voor deze politieke druk gezorgd hebben?
- I Socialistische partijen.
 - II Liberale partijen.
 - III Populistische partijen.
- A I is juist; II en III zijn onjuist.
 - B I en II zijn juist; III is onjuist.
 - C I en III zijn juist; II is onjuist.
 - D II en III zijn juist; I is onjuist.
 - E Alle beweringen zijn juist.
 - F Alle beweringen zijn onjuist.
- 1p 30 Welke vertegenwoordigers van de uitvoerende macht worden, naast de minister, ook in tekst 5 genoemd?
- A de rechters
 - B de politieke partijen
 - C het Openbaar Ministerie
 - D de Rijksuniversiteit Groningen